

Riigikaitseseaduse täiendamise seaduse (tuumarelvade Eestis viibimine) eelnõu seletuskiri

1. Sisu lühikokkuvõte

Eelnõuga täiendatakse riigikaitseseadust sättega, mille kohaselt on rahuajal tuumarelvade Eesti Vabariigi territooriumile toomine, seal hoidmine või muul viisil Eesti Vabariigi territooriumil viibimine lubatud üksnes Riigikogu otsuse alusel ja vastavas otsuses sätestatud tingimustel.

2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ettevalmistaja on Riigikogu liige Varro Vooglaid.

3. Eelnõu eesmärk

Eelnõu lähtub eesmärgist tagada, et tuumarelvade Eesti Vabariigi territooriumile toomine, seal hoidmine või muul viisil Eesti Vabariigi territooriumil viibimine saaks rahuajal toimuda üksnes Riigikogu otsuse alusel ja vastavas otsuses sätestatud tingimustel.

4. Eelnõu sisu

Kehtivas õiguses puudub sõnaselge regulatsioon, millistel tingimustel on lubatud tuumarelvade Eesti Vabariigi territooriumile toomine, seal hoidmine või muul viisil Eesti Vabariigi territooriumil viibimine. Eelnõuga see lünk täidetakse.

Selleks täiendatakse eelnõuga riigikaitseseadust uue paragrahviga 36¹, milles sätestatakse, et tuumarelvade Eesti Vabariigi territooriumile toomine, seal hoidmine või muul viisil Eesti Vabariigi territooriumil viibimine on rahuajal lubatud üksnes Riigikogu otsuse alusel ja vastavas otsuses sätestatud tingimustel.

Tuumarelvade Eesti territooriumil viibimise lubamine on Eesti julgeoleku ja riigikaitse seisukohalt erakordselt suure strateegilise tähtsusega küsimus. Sellise otsusega võivad kaasneda kaugeleulatuvad poliitilised, julgeolekulised ja keskkonnaohutusega seotud tagajärjed, mis mõjutavad nii Eesti julgeolekukeskkonda kui ka laiemat regionaalset julgeolekuolukorda. Seetõttu ei ole põhjendatud jätta niivõrd suure kaaluga küsimuse otsustamist üksnes täitevvõimu pädevusse.

Eelnõuga ei kehtestata tuumarelvade Eesti territooriumil viibimise keeldu ega välista sellise otsuse tegemist tulevikus. Samuti ei mõjuta eelnõu Eesti liikmelisust NATO-s ega kollektiivkaitse põhimõtteid. Eelnõuga sätestatakse üksnes nõue, et küsimuse üle, kas lubada rahuajal tuumarelvade Eesti territooriumile toomist, seal hoidmist või muul viisil Eesti territooriumil viibimist ning millistel tingimustel see võib toimuda, otsustab Riigikogu kui Eesti rahva esinduskogu.

Riigikogu otsuse nõue tagab, et niivõrd suure mõjuga küsimus lahendatakse avaliku parlamentaarse arutelu käigus ning sellele antakse selge demokraatlik legitimatsioon. Ühtlasi viiakse otsustustasand vastavusse põhiseaduse §-st 65 tuleneva Riigikogu rolliga riigi elu põhisuundade kujundamisel ja riigikaitse korraldamisega seotud küsimuste otsustamisel.

5. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus kasutatakse mõisteid Eestis kehtivates õigusaktides neile omistatud tähenduses. Uusi mõisteid eelnõuga kasutusele ei võeta.

6. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega. Tuumarelvade Eesti Vabariigi territooriumile toomise, seal hoidmise või muul viisil Eesti Vabariigi territooriumil viibimisega seotud küsimused kuuluvad liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitilise pädevuse valdkonda. Euroopa Liidu õigus ei reguleeri tuumarelvade liikmesriigi territooriumile toomise, seal hoidmise või muul viisil viibimise lubamise otsustusprotsessi.

7. Eelnõu vastavus põhiseadusele

Eelnõu on kooskõlas põhiseadusega. Põhiseaduse § 65 kohaselt kujundab Riigikogu riigi elu põhisuundi ning otsustab riigikaitse korraldamisega seotud küsimusi. Tuumarelvade rahuaegne Eesti Vabariigi territooriumile toomine, seal hoidmine või muul viisil Eesti Vabariigi territooriumil viibimine puudutab vahetult riigi julgeoleku ja riigikaitse põhiküsimusi ning võib mõjutada Eesti julgeolekupoliitilist positsiooni pikaajaliselt ja ulatuslikult.

Eelnõu tugevdab parlamentaarse demokraatia põhimõtte järgimist, tagades, et niivõrd suure kaaluga otsust ei saa langetada üksnes täitevvõim. Muudatus ei piira ühegi isiku põhiõigusi ega vabadusi ning ei võta riigilt võimalust teha tulevikus vajaduse korral otsust otsust tuumarelvade Eesti Vabariigi territooriumil viibimise lubamiseks.

8. Seaduse mõju

Eelnõu peamine mõju seisneb riigikaitse ja julgeolekupoliitiliste otsuste demokraatliku legitiimsuse tugevdamises. Muudatus tagab, et tuumarelvade Eesti territooriumil viibimise küsimuse otsustamisel on tagatud Riigikogu osalus ning avalik poliitiline arutelu, mis omakorda tagab ka avalikkuse informeeritust. Eelnõu ei muuda Eesti rahvusvahelisi kohustusi ega piira riigi võimalust teha tulevikus julgeolekuolukorrast lähtuvaid otsuseid, vaid määrab kindlaks selliste otsuste tegemiseks pädeva riigiorgani.

9. Seaduse rakendamiseks vajalikud kulutused ja seaduse rakendamise eeldatavad tulud

Seaduse rakendamine ei too kaasa otseseid kulutusi riigieelarvest ega tekita riigile täiendavaid tulusid.

10. Rakendusaktid

Eelnõu jõustumisega ei kaasne rakendusaktide kehtestamise ega muutmise vajadust.

11. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub üldises korras.

Algatab Riigikogu liige Varro Vooglaid

17. juunil 2026

